

Friese weidevogelbescherming in 1979 en 1980

H. Kamp

Friesland is onze belangrijkste weidevogelprovincie, aantallen en broedparen steken gunstig af bij andere provincies. Deze vogelrijkdom is te danken aan bodemstructuur, ligging van landerijen en dergelijke factoren, maar zeker ook aan de inspanningen van de Friese Bond van Vogelbeschermingswachten, die op een 33jarige ervaring in weidevogelbescherming kan terugzien (20.000 leden, 110 onderafdelingen en 1400 actieve vogelwachters). Ieder voorjaar worden duizenden vrijwillige manuren aan weidevogels besteed, in nauwe samenwerking met Friese boeren. In deze moderne agrarische provincie, waar weidevogels het ook hard te verduren hebben onder druk van moderne landbouw, worden jaarlijks duizenden broedsels behoed voor uitmaaien, vertrappen door vee en funeste invloed van agrarische ingrepen. Goede samenwerking met de boer is beslissend voor succes van deze nazorg, die zich nog steeds uitbreidt in oppervlakte en mankracht. Nieuwe afdelingen zijn opgericht en de organisatie van het werk verbeterd.

Publicaties over dit vruchtbare werk in 1979 en 1980 zijn illustratief voor grote inspanningen van boeren en vogelwachters, die in april, mei en juni actief zijn in het veld met nestbeschermers, stokken en andere 'Friese kunstgrepen'. Buiten Friesland wordt veel aan weidevogelstudie gedaan en de registratie van gegevens, terwijl de BFVW met veel tact medewerking van boeren heeft verkregen, onmiskenbaar bij bescherming van legsels en jongen tijdens de jachtige voorjaarsdrukte: rollen, slepen, mesten, zaaien, maaien, intensieve beweiding door schapen, jongvee en melkvee. Daadwerkelijke bescherming staat hier dus voorop, het cijferwerk komt later aan de orde.

'Het verslag van de wachten' over 1979 en 1980 weerspiegelt de inzet van honderden vrijwilligers op het Friese platteland. De rayons van deze vogelwachten vormen een indrukwekkende lappendeken van 34.000 ha in 1979, terwijl in 1980 dit areaal werd uitgebreid tot rond 38.500 ha. Het aantal actieve beschermers steeg met ongeveer 200 man en komt daarmee op rond 1600 personen; hun ervaringen, de invloed van het weer en het effect van het boerenwerk op de vogelstand vormen leerzame structuur, met tal van interessante details.

In 1979 wordt gesproken van een goed broedseizoen. Immers, ijs en sneeuw, gevolgd door overvloedige voorjaarsregens hielden de landerijen nat en de grasgroei was traag. Machines bleven in de schuren en het vee kwam drie weken later dan normaal buiten. De vogels hadden dus enkele weken ongestoorde broedtijd extra, de eieruitkomst was hoog en er waren veel pullen. De afdeling Grouw formuleerde deze situatie kernachtig als volgt: 'Als het de boer naar de zin gaat, hebben de vogels het moeilijk; gaat het de vogels goed, dan klaagt de boer'.

Dit laatste was duidelijk van toepassing op het voorjaar 1979 met vertraagde grasoogst, hoge waterstanden en door de natuur gecorrigeerde diepte-ontwatering. Hier en daar wordt een toename van de Grutto gemeld en soms een groter aantal Tureluurs. Niet zelden moesten nesten worden opgehoogd tegen het water, terwijl een open kolonievorming van broedparen Grutto's en Kieviten door meerdere districten werd verklaard als afweer tegen predatie van Zwarte Kraaien en meeuwen. Duidelijk wordt vastgesteld, dat druk van Zwarte Kraaien toeneemt in terreinen met hoger geboomte, extra merkbaar in 1979, omdat door trage grasgroei de vegetatie lang laag bleef, zodat broedvogels beter zichtbaar waren.

Waardering wordt uitgesproken voor de boeren, die hun landen openstelden voor kleine groepjes van 2 of 3 man, die nesten merkten, zodat de boer er met zijn machines 'omheen kon werken'. Daarentegen constateert één afdeling spijtig, dat de broedvogels praktisch zijn verdwenen op die percelen, waar de boer de samenwerking met vogelwachters afwijst. Leeuwarden beschermt 2586 ha, organiseerde in een polder een dag- en avondploeg en telt 257 jeugdleden.

Voorzitter Boksmas merkt op: 'Men telt buiten Friesland vaak wél het aantal broedparen, maar daarna gebeurt er niets'. Franeker meldt géén merkbare teruggang in broedparen, de dichtheden blijven schommelen binnen bepaalde grenzen. Deze afdeling is vóór introductie van het Friese systeem elders, omdat het behoud van weidevogels anders alleen afhangt van speciale reservaten en beheersgebieden, waarbij aankoop en verwerking veel tijd en geld vergen.

In 1980 heeft de droge meimaand de broedsultaten gunstig beïnvloed; veel Scholeksters zijn door de droogte niet tot broeden geko-

Vechtende Kievitens, Westzijdeveld, mei 1977.

Foto: Oene Moedt.

men of hadden geen complete legfels.

Er is in 1980 een gewijzigd telsysteem ingevoerd, waarbij nu het aantal gevonden nesten wordt opgeteld bij die broedparen, waarvan het nest niet is ontdekt; het totaal geeft dan de dichtheden in een bepaald biotoop. In 1980 werden 1458 tureluursnesten gevonden, bij 396 broedparen was dit niet het geval. Het totaal geeft een tamelijk volledig beeld van de broedpopulatie, waarover een controlecommissie nog haar oordeel moet geven.

Kortom, inspirerende verslagen van weidevogelbeschermingswerk in 1979 en 1980, waaruit duidelijk blijkt, dat de Friese Bond voortdurend balanceert tussen 'boerenbelang' en 'vogelbelang' en vaak dramatisch met elkaar

in strijd is.

Motivatie en deskundigheid bij het veldwerk vinden haar oorsprong in de 'Instructie praktische vogelbescherming', uitgereikt in november 1979 aan alle veldmensen. Hierin worden richtlijnen aangegeven voor het plaatsen van stokken en nestbeschermers, afgestemd op het werkprogramma van de boer.

Voorts talrijke tips met als doel de praktische weidevogelbescherming, die in Friesland duidelijk jaarlijks veld wint. Drie publicaties dus van de BFVW, die bij weidevogelliefhebbers in andere provincies ruime aandacht verdienen.

■ H. Kamp, Burg. Hogguerstraat 271,
1064 CP Amsterdam.